

“Selvmordsproblematikk blant samer – fokus på reindriftsamer i Sverige”

Samisk helseforskning

Tromsø/Romssa, 19. –20. november 2015

Jon Petter Stoor, psykolog

SANKS: Samisk nasjonalt kompetansesenter - psykisk helsevern og rus

**SÁNAG: Sámi našuvnnalaš gealboguovddáš –
psykalaš dearvvasvuodasuddjen ja gárrendilledikšu**

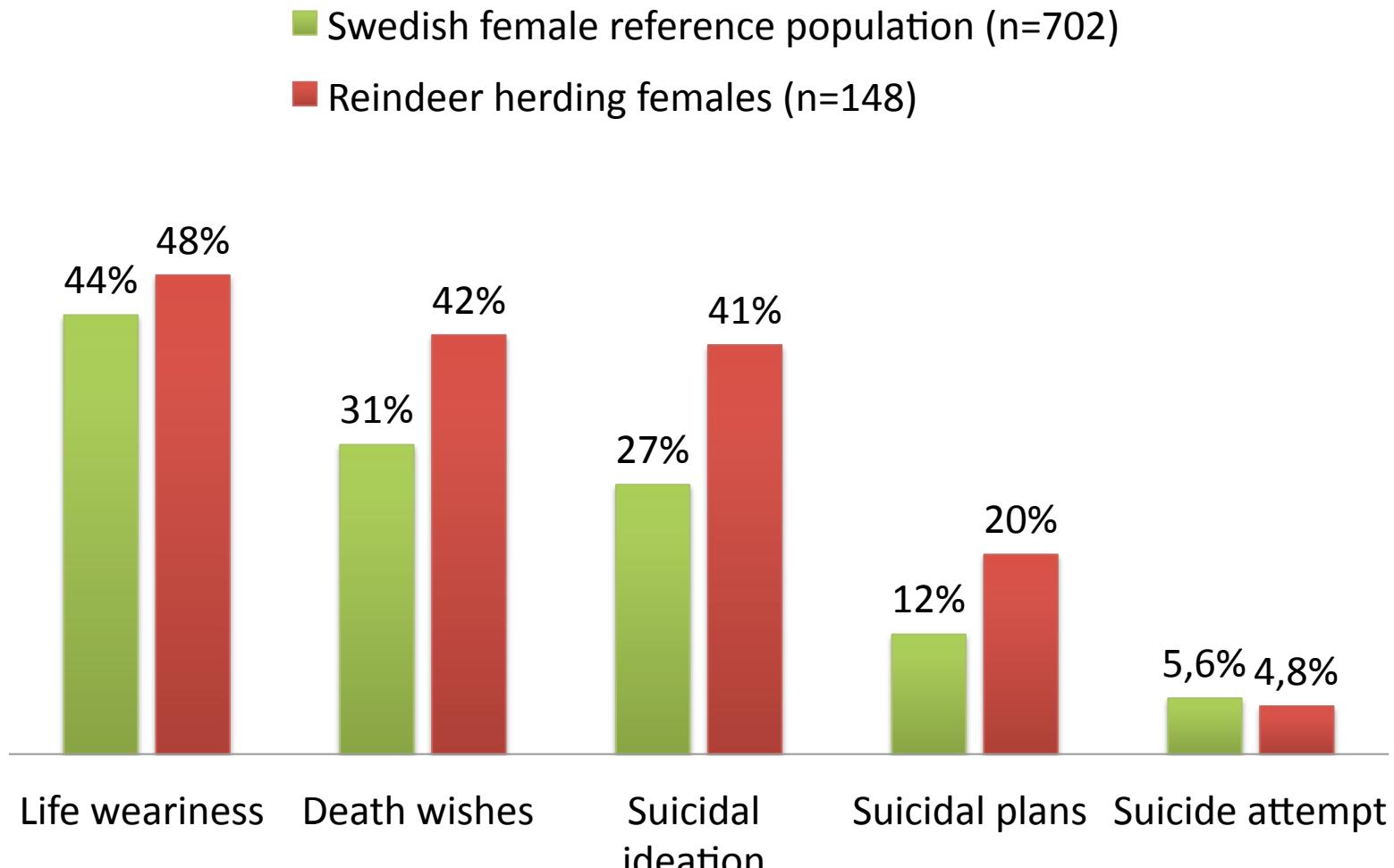
Risk of suicide among Sami relative to non-Sami in Sweden, Norway and Finland

Young, Revich & Soininen, 2015

	Cohort	M	F
Northern Sweden	Total cohort	1.17 ^a	0.76 ^a
	Non-herding	1.05	0.67
	Herding	1.50	1.12
Northern Norway	Total cohort	1.27	1.27
	Finnmark	1.50 ^a	1.55
	Troms	0.74	1.00
	Nordland	0.42	3.17
	Core area	1.54 ^a	1.31
	Coast	1.24	1.21
	South	0.41	1.51
	1970–1980	1.17	1.14
	1981–1990	1.36	1.92
	1991–1998	1.20	0.81
	Non-herding	1.30 ^a	1.34
	Herding	1.06	0.66
Northern Finland	Total cohort	1.78 ^a	1.26
	1979–1987	1.83	No case
	1988–1996	1.07	1.93
	1997–2005	2.55 ^a	1.2
	2006–2010	2.32	1.2

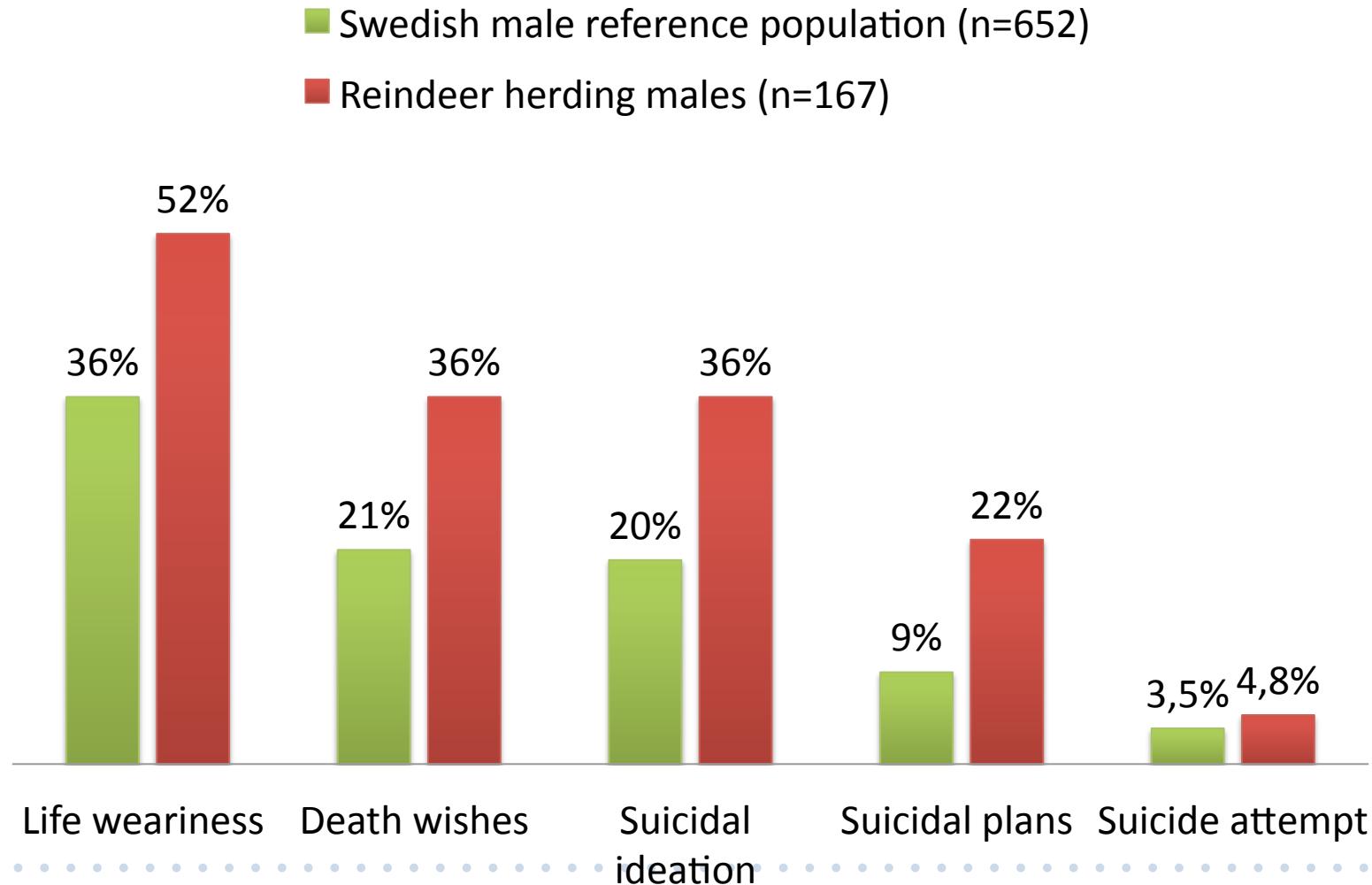
Self reported suicidal expressions among Sámi reindeer herding women (all ages) in Sweden

Kaiser & Salander Renberg, 2012

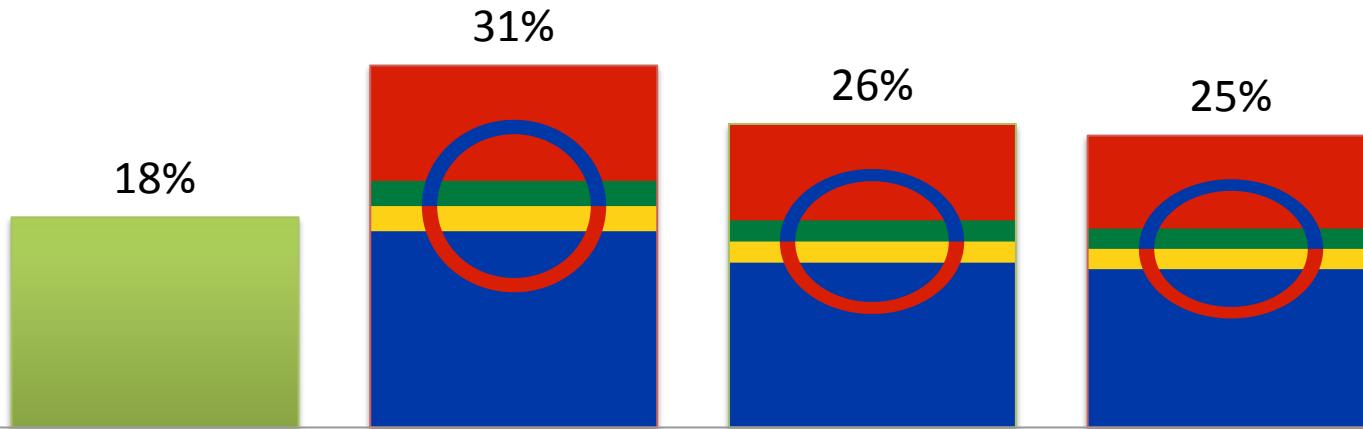
Self reported suicidal expressions among Sámi reindeer herding men (all ages) in Sweden

Kaiser & Salander Renberg, 2012

"Have you ever seriously considered or even planned to take your own life?"

- Swedish reference population (18-28)
- Sámi reindeer herder (18-28)
- Sámi living in south Sámi counties (18-28)
- Sámi who have experiences of ethnic discrimination (18-28)

Omma, Sandlund & Jacobsson (2013)

We're like lemmings': Making sense of the cultural meaning(s) of suicide among the indigenous Sámi in Sweden

Stoor, Kaiser, Jacobsson, Salander Renberg, & Silviken (2015).

▲ Syfte: “Utforske og förstå den kulturelle betydningen av selvmord bland samer i Sverige”

En kvalitativ studie

- ▲ 5 fokusgrupper i svenska Sápmi (2012)
- ▲ 22 Samiske deltagere
- ▲ Rekruttering: Snöbollsmetode
- ▲ Åpne spørsmål i fokusgruppene (ingen intervjuguide)
  - ▲ -'Når vi snakker om selvmord blant samer, hva syns dere är viktigst at vi snakker om da?'

Etikk

▲ Sensitivt tema

▲ Mistillit til forskersamfunnet

▲ “Å finne en väg mellom kulturell sikkerhet og forskningsmessige krav”

Kulturell
sikkerhet

Deltakere tör å
snakke åpent

God kvalité på
forskningsdata

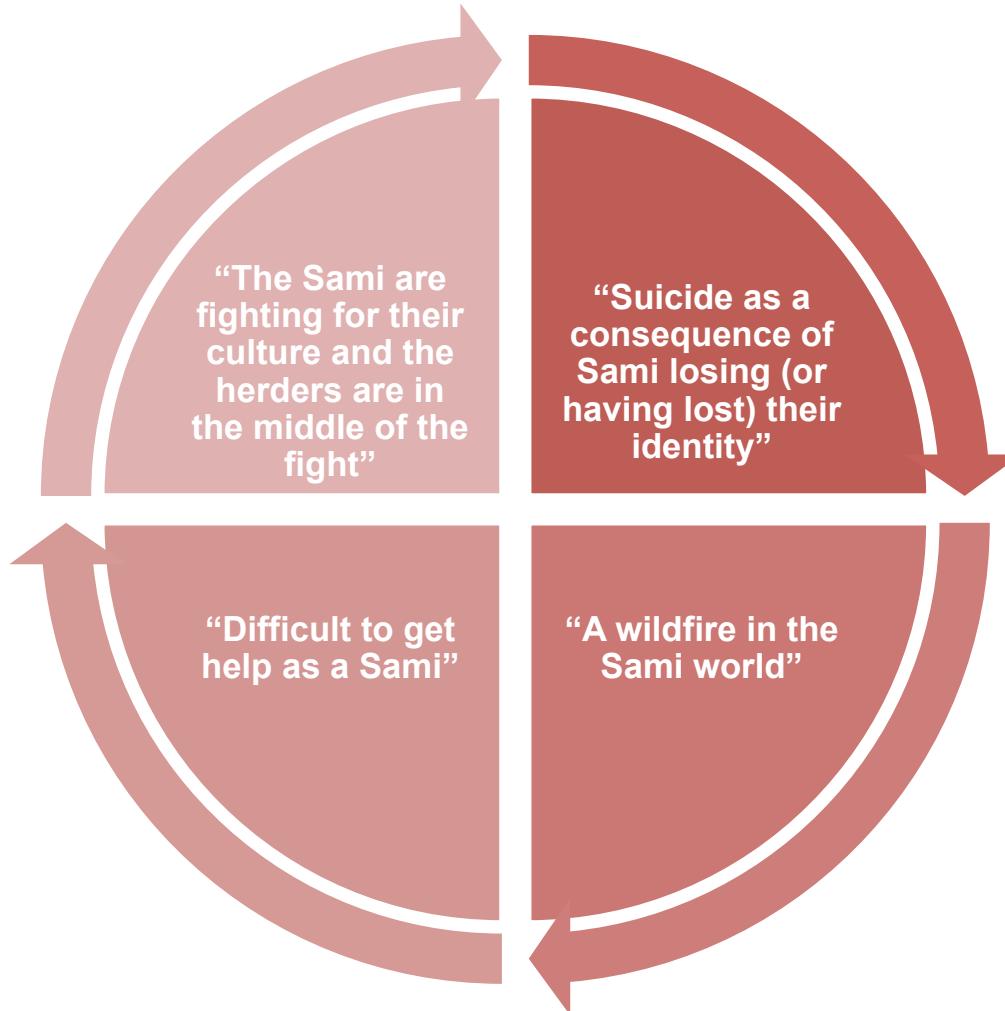
Analyse

▲ Innehållsanalyse (Graneheim & Lundman, 2004)

▲ Kulturell betydning är “inbäddat” i, og reflekteres gjennom, meningsmönstre i fokusgruppene

Resultater – 4 temaer

'The Sami are fighting for their culture and the herders are in the middle of the fight'

B3: "jag tror att samerna, att vi samer är ett väldigt segt folk tror jag alltså. Alltså jag tror att det är, vi är van vid många umbäranden och jag tror inte vi ger upp så lätt. (...)"

B5: "är det segt eller dumdristigt?" [skratt]

'The Sami are fighting for their culture and the herders are in the middle of the fight'

B4: "renskötarna sitter fast i ett kulturellt fängelse. /.../ De är fängslade i sin kultur."

B2: "jag vet inte om jag håller med dig. /.../ jag lever i min kultur och jag vill inte häriifrån så därför är det inget fängelse."

'Suicide as a consequence of Sami losing (or having lost) their identity'

E4: "jag kan på något vis ändå förstå det (...) vad är alternativet här i livet? Är det så frestande? För att – om det här är mitt liv och jag inte har den [renskötseln] nå mer – varför ska jag inte kliva över?"

'Suicide as a consequence of Sami losing (or having lost) their identity'

E1: - *"det är förknippat med renskötseln – det är det verkligen, och renskötseln (...) är så förknippad med identitet också. Om då valet står mellan att lägga ifrån sig sin egen identitet – det är hela ens liv egentligen – för att göra någonting annat, då kanske det inte återstår så mycket? Alltså av en själv då."*

'A wildfire in the Sami world'

C4: -“*det blev ju närmast en masshysteri bland unga samer (...) på facebook fick det där enorma proportioner. (...) det var som en gräseld som bara spred sig och många blev ju givetvis oerhört berörda av det också.*”

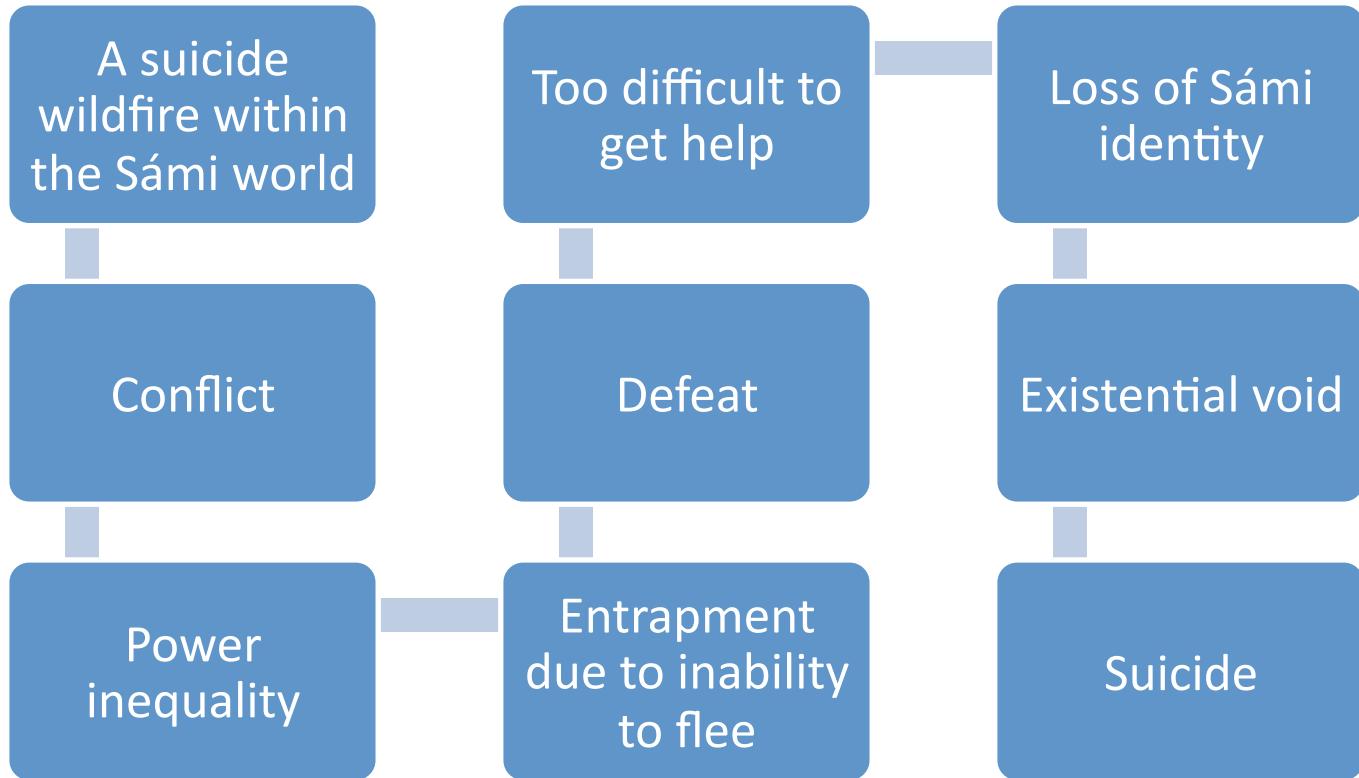
“Difficult to get help as a Sami”

E4: *det har jag faktiskt hört att det har gått bra [E2 och E3: mm] och då har man ju funderat hur i hela [skratt] det gick till? Hur kunde de få hjälp där? Men jag vet att det också-*

PS: *men det känns som ett undantag om det är så?*

E4: *ja det känns konstigt. Det känns konstigt men då tror jag [skratt] – det går ju inte att säga [allmänt skratt] – men då tror jag att det har varit nåt annat fel! [allmänt skratt] nämen då tror jag att felet är mer ett välkänt fel om jag säger så. Ett välkänt fel som händer en – som har drabbat även en svensk. Då tror jag man får hjälp.*

A prevailing narrative...

(Stoor et al, 2015)

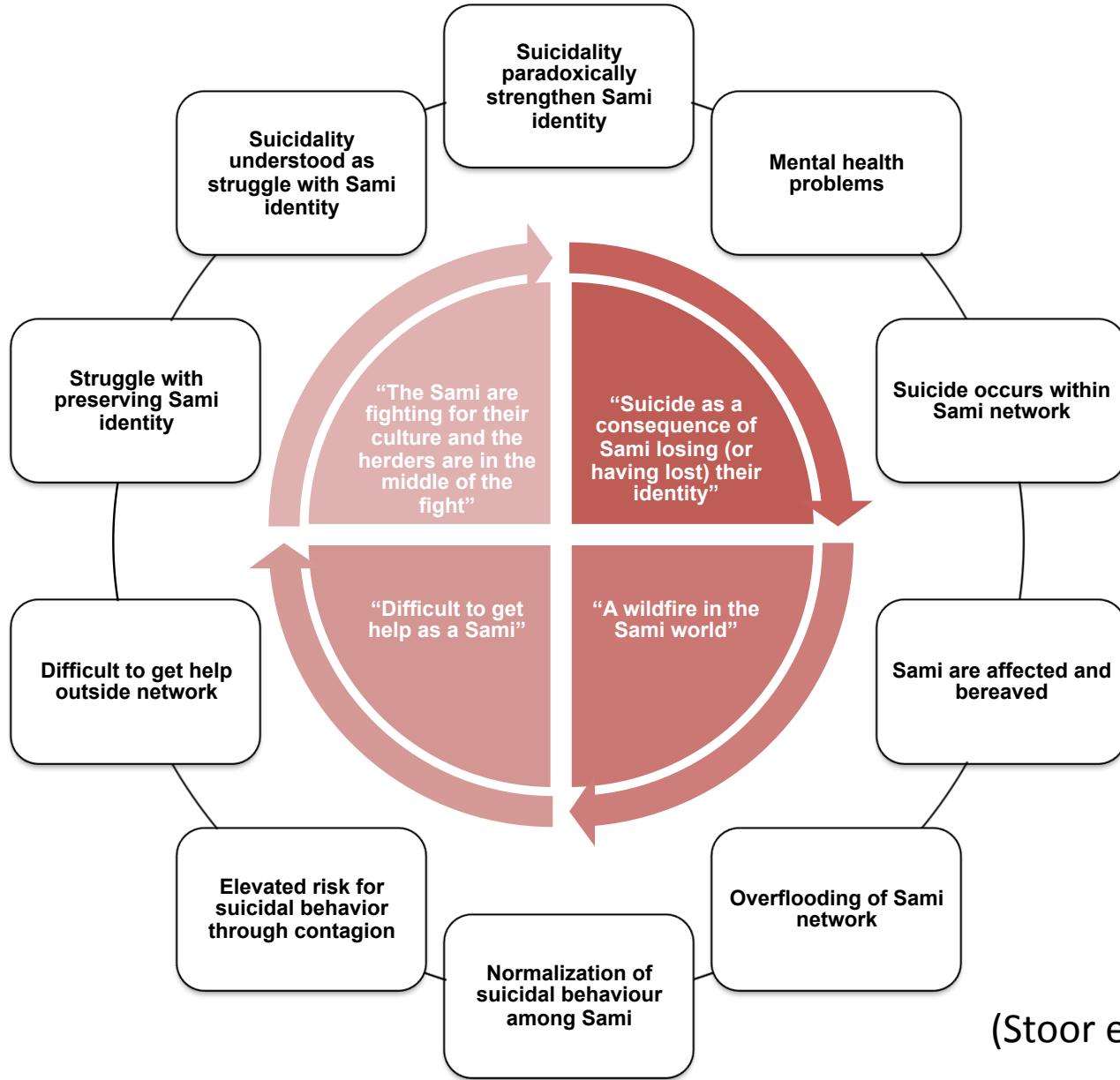
... of Sámi as lemmings

Musikkvideo: Sofia Jannok –
«áhpi»

[https://www.youtube.com/
watch?v=hr13WV7UkgA](https://www.youtube.com/watch?v=hr13WV7UkgA)

(Stoor et al, 2015)

Acknowledgments

The participants

Niclas Kaiser, Department of Psychology, Umeå University, Sweden

Lars Jacobsson, Department of Clinical Sciences, Division of Psychiatry, Umeå University, Sweden

Ellinor Salander Renberg, Department of Clinical Sciences, Division of Psychiatry, Umeå University, Sweden

Anne Silviken, Centre for Sami Health Research, Department of Community Medicine, UiT -The Arctic University of Norway / Sami Norwegian National Advisory Board on Mental Health and Substance Abuse (SANKS), Finnmark Hospital Trust, Norway

